

Romanchenko M.A., stud.,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University

TRANSLATION FUNDAMENTALS OF ITALIAN HERMETIC POETRY INTO UKRAINIAN

The article highlights the peculiarities of translation transformations (i.e. rhythmic, phonological and rhyme aspects) during the translation of the verses of Italian hermetic poets into Ukrainian language.

Keywords: *transformation, poetry, translation, verse, rhyme, rhythm, phonology, Hermetism.*

УДК 81-116.2

Романчук С., к.філол.н,
Національний університет ДПС України, Ірпінь

СЕМІОТИЧНА МОДЕЛЬ ОСЯГНЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У праці аналізується феномен соціальної комунікації, визначаються якісні параметри семіотичного підходу до її вивчення. Особливо підкреслюється роль знакових систем в житті людини як соціальної істоти.

Ключові слова: *соціальна комунікація, семіотика, соціальна реальність.*

Якщо залишити за дужками матеріальний, економічний і технічний аспекти комунікації, стає очевидним її соціальний характер. Дописемна культура обожнювала Слово, що було обожнюванням комунікації. Після запровадження писемності культ Слова трансформувався в культ Книги. Зрештою, Священні Писання всіх релігій є наслідком комунікації пророків з Богом, а саме слово "релігія" в перекладі з латини означає "зв'язок", тобто "комунікація". Але якщо для священнослужителів комунікація була предметом культу, то для стародавніх учених – предметом дослідження. Логіка, лінгвістика, риторика, граматики, діалектика вивчали проблеми комунікації з прадавніх часів. У середньовіччі відродилася давньогрецька герменевтика, що досліджувала проблеми розуміння та тлумачення поетичних і священних текстів [1]. Педагогіка (Я. Коменський, Й.Г. Песталоцці, Ж.Ж. Руссо) сприяла розвитку природних здібностей дітей, мовознавство (В. Гумбольдт, А. Шлегель,

Я. Гримм) описувало й класифікувало різні мови, соціологія (О. Конт, Г. Спенсер) досліджувала суспільство та ін.

Проте всі ці науки "чомусь" поза межами своїх досліджень залишили проблему комунікаційних взаємозв'язків, без яких жодне суспільство існувати не може. І лише на початку ХХ ст. виникає семіотика, яка дала поштовх структурній (прикладній) лінгвістиці (Ф. де Сосюр, Ч. Пірс). З'являються праці соціологів (Г. Тард, П. Сорокін), соціальних психологів (В. Вундт, Х. Штейнталь, Г. Лебон, Дж. Мід, Г. Блумер), які ґрунтовно досліджують комунікаційну проблематику.

Проблеми соціальної комунікації наприкінці ХХ ст. стали предметом дослідження соціології, психології, політології, культурології, філософії, документалістики, інформатики, журналістики, теорії реклами і паблік рилейшнз тощо. Суб'єктом соціальної комунікації є особистість, навіть якщо вона спілкується сама із собою [4; 5].

Передумови виникнення семіотики нерозривно пов'язані зі становленням світової філософської думки, але теоретичні основи науки про знаки було закладено в працях Ч.С. Пірса, Ф. де Соссюра та Ч.В. Морріса. Саме цим мислителям належить теоретична розробка проблеми сутності знаку, відокремлення предметної галузі семіотики, формулювання її завдань та визначення найголовніших напрямів семіотичного дослідження. Усвідомлення ролі означування в житті людини зумовило інтерес засновників семіотики до особливостей функціонування знаків у суспільстві, їх впливу на соціальні процеси.

Творча розробка ідей Ф. де Соссюра в другій половині ХХ століття дозволила не тільки розглядати семіотику як науку про функціонування в суспільстві ізольованих знаків, але й продуктивно використовувати її можливості у вивченні найрізноманітніших знакових систем. Семіотика починає своє становлення як самостійна галузь наукового знання [6].

Найрізноманітніші аспекти семіотичного осягнення соціальної реальності знайшли своє відображення у творчості представників тартусько-московської семіотичної школи на чолі з її засновником Ю.М. Лотманом [3]. Від проблем структурної лінгвістики, розробки теоретичних та методологічних засад семіотичного підходу, аналізу художніх творів та особливостей невербальної комунікації до структурно-семіотичного аналізу міфології, історії, культури, специфіки

людської свідомості та особливостей функціонування штучного інтелекту, впливу науково-технічного прогресу на суспільство – таке коло інтересів представників цієї школи, серед яких – В.В. Іванов, В.М. Топоров, Б.А. Успенський, Б.Ф. Єгоров, Б.М. Гаспаров, І.І. Ревзін та ін. Ю.М. Лотман запропонував власну модель культури, яку він розглядав як складно організований текст, семіосферу. Він також досліджував проблеми культурної динаміки, роль непередбачуваності та свідомого вибору в історичному процесі, перспективи розвитку сучасного суспільства.

Загальнотеоретичні й методологічні проблеми семіотики розглядали Г.П. Щедровицький, Ю.С. Степанов, А.О. Ветров, І.А. Хабаров, В.М. Розін; семіотичному аналізу особливостей функціонування культурних кодів присвячено праці В.П. Руднева, Г.Г. Косікова, С.М. Зенкіна, М.В. Тростникова, Г.Г. Амеліна.

Широке коло проблем, що відбивають особливості функціонування знаків у суспільстві, розглянув Г.Г. Почепцов. Серед них – семіотика влади, семіотика радянської цивілізації, семіотичний аспект формування іміджу суспільного діяча, чутки як семіотичний феномен та ін.

Метою дослідження є визначення специфіки теоретичного осягнення соціальної комунікації в межах семіотичної парадигми.

Порівняльний аналіз ідей Ч.С. Пірса та Ф. де Соссюра, яких визнано відповідно засновниками логічного та лінгвістичного напрямів семіотики, дозволив визначити, що логічний напрям досліджує абсолютні характеристики знаків, а лінгвістичний орієнтується на вивчення властивостей, яких знаки набувають, функціонуючи в системі, і визнає категорію розбіжності за найважливішу ознаку функціонування знакових утворень.

Сьогодні семіотика постає як сфера досліджень, предметом яких є природа й особливості функціонування знаків, а також систем і процесів, що лежать в основі позначування, вираження, репрезентації й комунікації.

Розгляд семіотики як методу дослідження дає можливість краще усвідомити сутність семіотичної концепції. Досліджуючи комунікативні процеси, семіотика описує структури (коди) [6], які дозволяють перейти від аналізу реальних взаємозв'язків до сфери комунікативних моделей. Код становить собою систему знаків, наділених умовним значенням (словник коду) і поєднаних за допомогою правил, які мають конвенціональний характер (граматика коду). Як коди можуть

розглядатися природні мови, фольклор, театр, реклама тощо. Будь-яка комунікація може здійснюватися тільки за допомогою тих або інших кодів. Саме за допомогою кодів здійснюється реалізація й інтерпретація суспільних явищ.

Важливою семіотичною проблемою є аналіз механізмів, за допомогою яких соціальна реальність інтегрується в цілісне семіотичне утворення. Надіндивідуальним механізмом, "макрокодом", що містить у собі й інтегрує безліч кодів, є культура. Репрезентації соціальної реальності завжди відбуваються через знакові системи, що забезпечує формування інституціоналізованих інтерсуб'єктивних відносин [7, с.105]. Завдяки культурі соціальний досвід можливо узагальнити та передати наступним поколінням.

Принагідно зауважимо, що на сучасному етапі відбувається трансформація стійких стереотипів у поглядах на реальність, наявна віртуалізація суспільного життя, коли стосунки між людьми набувають форми взаємодії між образами.

Соціальні явища, розглянуті з точки зору їх знакової репрезентації й комунікативних можливостей, виступають як семіотична реальність суспільного життя. У дослідженні соціальних явищ головне завдання полягає в тому, щоб об'єднати можливості окремих суспільних наук та розрізнених теоретичних моделей, що формуються в їх рамках, і розглядати ці моделі як інструменти пізнання, а не як свідчення об'єктивної реальності. Саме таку настанову реалізує сучасна семіотика У.Еко [8]. Семіотичне дослідження в синхронічному зрізі відкриває в реальності стійкі структури, які накладаються суб'єктом, що пізнає, на буття, що постійно "вислизає", та виступають основою впорядкування, осмислення й інформативності останнього. Соціальна інформація постає як свідомо організовані в процесі суспільного відображення свідчення про світ та взаємовідносини людини й світу. Такі свідчення об'єктивуються, передаються та сприймаються людиною або спеціальними пристроями. Коли ті чи інші соціальні явища досліджуються семіотикою з огляду на їхні глибинні, сутнісні основи, закономірності й тенденції розвитку, вони постають як явища культури, повідомлення, організовані за допомогою тих чи інших кодів, мов.

У сучасній соціальній філософії велика увага приділяється пошукам засад суспільної інтеграції. Так, комунікативна практична

філософія (К.О. Апель, Ю. Габермас) звертається до проблеми ефективності інтерсуб'єктивної комунікації, вважаючи комунікативне взаєморозуміння основою справжньої інтеграції суспільства. Модель соціокультурної реальності, запропонована М.К. Петровим, передбачає триєдність універсальних процесів – діяльності, трансляції і трансмутації, – інтеграція, взаємозалежність і взаємопроникнення яких визначають і структурують сьогодення, сучасний момент соціального буття. Умовою для успішного здійснення соціальної комунікації вважається необхідність людини засвоювати певний культурний текст, "фрагмент" соціальної реальності й передавати цей "фрагмент" іншим, додаючи до тексту щось нове в результаті трансмутаційних процесів.

Отже, пошуки консенсусу в суспільстві мають відбуватися не тільки на підставі інтерсуб'єктивно визнаних норм, але й з урахуванням універсальних характеристик соціокультурного розвитку, які обумовлені розмірністю людської свідомості та можуть видозмінюватися під впливом культурної традиції.

Як бачимо, семіотика не вважає вичерпним доказом реальності ані "просту" констатацію фактів, ані теоретичні моделі, які завжди становлять собою щось якісно відмінне, ніж ті явища, які вони репрезентують. Життя суспільства визначається не зовнішньою системою відносин, а взаємодіючою системою інтеріоризованих кодів, кожен з яких дозволяє суспільним явищам набути певного ступеня реальності. У свою чергу, кожне з цих явищ перекладається та інтерпретується в системі суспільних відносин, породжуючи прецедентні тексти, які впливають на характер зв'язку між позначуваним й означаючим у численних соціальних комунікативних системах.

У межах семіотичного підходу неможливо обґрунтувати наявність об'єктивної реальності, оскільки презумпція існування об'єктивного буття в його самовизначеності щодо небуття лежить в основі семіотичного підходу як прагнення за допомогою виявлення подібності й розбіжності членів бінарних опозицій показати це буття в процесі його становлення й самовизначення. Буття завжди є чимось більшим, ніж результат його остаточного структурування й раціонального осмислення, але це і є необхідною умовою розширення меж смислової реальності в просторі культури [2].

Таким чином, життя людей у суспільстві впорядковується й регулюється за допомогою знакових систем. Залучитися до реальних соціальних явищ можливо шляхом виконання певних

знакових процедур, що відбивають певний спосіб мислення. Взаємодія людей у суспільстві визначається не зовнішньою системою відносин, а гнучкою системою інтеріоризованих кодів, кожен з яких відповідає певним суспільним явищам. У свою чергу, кожне з цих явищ у системі суспільних відносин породжує прецедентні тексти, реалізовані взірці, що впливають на характер зв'язку між позначуваним й означаючим у численних соціальних комунікативних системах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ван Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация. / Т. А ван Дейк. – 1989.
2. Иванов Вяч. Вс., Топоров В.Н. Славянские языковые моделирующие семиотические системы. / Вяч. Вс. Иванов, В. Н. Топоров. – М., 1965.
3. Лотман Ю. М. Динамическая модель семиотической системы. / Ю. М. Лотман М., 1974.
4. Подгурецкі Ю. М. Соціальна комунікація. / Ю. М. Подгурецкі. – М.: Геліос АРВ, 2006.
5. Соколов А. В. Загальна теорія соціальної комунікації: Навч. посіб. / А. В Соколов. – СПб.: Вид-во Михайлова В. А., 2002.
6. Соссюр Ф. де. Курс общей лингвистики. – В кн.: Соссюр Ф. де. Труды по языкознанию. – М., 1977.
7. Чантурія А.В. Семіотичні аспекти моделювання соціальної реальності / А. В. Чантурія // Грані: Наук.-теор. і громадсько-політ. альманах. – 2006. – № 1. – Д.: Грані, 2006. – С.104-109.
8. Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию. / У. Эко.– СПб, 1998.

Стаття надійшла до редакції 19.04.13

Романчук С., к.філол.н.,

Национальный университет ГНС Украины, Ирпень

СЕМИОТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ПОСТИЖЕНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ КОММУНИКАЦИИ

В работе анализируется сущность социальной коммуникации, определяются качественные параметры семиотического подхода к изучению социальной коммуникации. Автор отмечает роль знаковых систем в жизни человека как единицы общества.

Ключевые слова: социальная коммуникация, семиотика, социальная реальность.

Romanchuk S., Candidate of Philological Sciences. Categories
National University of State Tax Service of Ukraine, Irpin

SEMIOTIC MODEL OF COMPREHENSION OF SOCIAL COMMUNICATION

The work examines the nature of social communication, identifies quality parameters semiotic approach to the investigation of social communication. The author emphasizes the role of sign systems in human life as a unit of society.

Keywords: social communication, semiotics, social reality.

УДК 811.112.2`42:32(430)

Ромась Я.В., студ.,

Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ЛІНГВІСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕРСУАЗИВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ ФРН

Статтю присвячено дослідженню персуазивного дискурсу як процесу вербального взаємозв'язку суб'єктів комунікації. Особлива увага приділяється розгляду лінгвістичних характеристик цього виду дискурсу на морфологічному, лексико-семантичному та стилістичному рівнях.

Ключові слова: маніпуляція, переконання, персуазивний дискурс, політична промова.

Аналіз персуазивного дискурсу має міждисциплінарне спрямування, оскільки відображає зв'язок мови та влади в лінгвістичному, соціологічному, культурологічному та інших аспектах.

Персуазивний дискурс став популярним об'єктом досліджень на матеріалі різних мов. Інтерес до нього зумовлений не лише розвитком та посиленням мовленевого впливу на аудиторію на основі комерційної реклами, ідеологічної пропаганди, але й завдяки політичним промова.

Метою цієї статті є виявлення лінгвістичних характеристик персуазивного дискурсу на матеріалі політичних промов німецького канцлера Ангели Меркель. У сучасному суспільстві персуазивність є необхідним елементом вдосконалення навичок міжособистісного й ділового спілкування, масової комунікації, ефективного менеджменту та ефективного політичного впливу.